

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

"РЎЙХАТГА ОЛИНДИ"

№ ВМ-343-53406-4.03

"1" июль 2003 й.

"ТАСДИҚЛАНДИ"

Ўзбекистон Республикаси

Олий ва ўрта махсус

таълим вазирлиги

"8" июль 2003 й.

**МОЛИЯ МЕНЕЖМЕНТИ
фанидан
ДАСТУР**

Олий таълимнинг 340000 - "Бизнес ва бошқарув"

таълим соҳасидаги 5340600 - "Молия"

бакалавриат йўналиши учун

Тошкент - 2003

Тузувчилар: доц. Жамолов Х. Н.,
проф. Аюпов Р.

Такризчилар: проф. Маликов Т. С.,
доц. Срожиддинова З. З.

Мазкур дастур hozirgi sharoitda moлиявий менежментни ташкил этишнинг илмий-услубий асосларини қамраб олади ва иқтисодий олий ўқув юртларида бакалавриятнинг "Бизнес ва бошқарув" соҳаси "Молия" йўналиши талабалари учун мўлжалланган.

Молия тизимида фаолият юритаётган мутахассислар молиявий менежмент назарияси ва амалиётининг долзарб масалаларига кундалик фаолиятда тез-тез дуч келадилар.

Бозор иқтисодиёти шароитида иқтисодий ўсишни таъминлаш ва давлат ҳамда корхоналар молиясини самарали бошқаришни ташкил этиш мазкур соҳаларда юқори малакали мутахассисларни талаб этади. Мазкур дастур саволлари асосида берилган маърузалар давлат молияси ҳам корхоналар молиясини илмий асосланган тарзда бошқариш бўйича керакли назарий билимларни беришга қаратилган.

Мазкур дастур асосида тақдим этилган маърузалар молия менежмент муаммоларини ечиш учун талабаларга зарурий кўникмалар беришнинг назарий йўналишларини беради.

Данная программа включает в себя теоретические и научно-методические основы организации финансового менеджмента в современных условиях и предназначена для студентов направления бакалавриата "Финансы" сферы "Бизнес и управление". В программе освещены сущность, функции, звенья и современные методы финансового менеджмента, особенности и современные проблемы организации финансового менеджмента в Республике Узбекистан. В программе приведены списки литературы на узбекском, русском и английском языках. Конце списку приложена перечень сайтов интернета и компьютерных учебных программ по соответствующим темам курса.

The given manual is intended for the students of economic high schools.

The specialists working on Finance system well be guided in questions of the subject Finance management.

Market conditions require high qualified experts to provide economic growth, to effectively managing of Public and companies finances. In subjects of the given rate the theoretical questions concerning management of both companies and public finance.

The given rate of lectures stipulated by the program will help the students the basic theoretical aspects necessary for the decision of problems connected with financial management.

Дастур Тошкент молия институти Илмий Кенгашида муҳокама қилинган ва нашрга тавсия этилган (2003 йил 25 апрель 9-сонли баённома).

Дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги олий ўқув юртлариаро илмий-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгаш мажлисида муҳокама қилинган ҳамда нашрга тавсия этилган (2003 йил 1 июль 37-сонли мажлис баёни).

1. СЎЗ БОШИ

Фанни ўқитишнинг мақсади ва вазифалари, бошқа фанлар билан ўзаро боғланиши

"Молия менежменти" фанини ўқитишдан мақсад – келгусида юқори малакали иқтисодчи мутахассислар бўлиб етишадиган талабалар учун Ўзбекистон Республикасида молия менежменти ҳақида назарий билимлар бериш, уларда давлатнинг бозор иқтисодиётига ўтиш даврида молия сиёсатини амалга оширадиган корхоналар фаолиятини бошқариш асослари бўйича кўникмалар ҳосил қилишдан иборат. Ушбу мақсаддан келиб чиқиб фан олдида куйидаги вазифалар қўйилади:

- молия менежментининг моҳияти, аҳамияти вазифалари ва таркибий тузилишини ўрганиш;
- молиявий ҳисоботлар турлари, улар таҳлилининг назарий услубий асосларини ўрганиш;
- молиявий тахминлаштириш ва бюджетнинг тузилиши асосларини ўрганиш;
- молия менежментининг фундаментал концепцияларини ўрганиш;
- узоқ муддатли инвестицион қарорлар қабул қилиш стратегиясининг асосларини ўрганиш;
- корхона ишчи сармоясини бошқариш усуллари, молиявий воситаларини ўрганиш;
- узоқ муддатли молиявий ечимлар стратегиясининг вазифалари, йўналишлари ва усулларини ўрганиш.

"Молия менежменти" фани "Молия", "Халқаро иқтисодий муносабатлар", "Иқтисодий назария", "Давлат бюджети", "Чет мамлакатлар молияси" каби фанлардан олинган назарий асосларга таянади.

Шу билан бирга "Молия менежменти" фани қатор махсус фанлар, жумладан, "Давлат бюджети", "Маҳаллий бюджетларни шакллантириш ва бошқариш", "Нобюджет фондлар", "Халқаро молия муносабатлари", "Корхона молияси", "Солиқ назарияси", "Суғурта асослари", "Қимматли қоғозлар бозори" каби фанларни ўзлаштириш учун назарий-услубий асос бўлиб хизмат қилади.

Олий таълим йўналиши ёки мутахассислиги давлат таълим стандартига (ДТСга) мувофиқ равишда ўқув фани бўйича билим, кўникма ва малакаларига талаблар

Ушбу фанни ўрганиш жараёнида талабалар тегишли билимга, ўқувга ва кўникмаларга эга бўлишлари лозим. Талабалар умумназарий фанлардан олган билимлари билан бир қаторда молиявий қонунчилик ва бошқарув соҳасидаги янгиликлардан, кундалик молиявий ўзгаришлардан хабардор бўлишлари лозим. Мазкур фаннинг асосий ғояларини тўла ва муваффақиятли ўрганиш учун талабалар молия амалиётида мавжуд иқтисодий таҳлил, молиявий режалаштириш ва бошқарув усуллари билан фойдалана билишлари лозим.

"Молия менежменти" фанидан олинган билимлар талабаларни олий ўқув юртини тамомлагандан сўнг, молия соҳасидаги бошқарув амалиётига оид кундалик фаолиятда учрайдиган долзарб масалаларни ечишда ҳамда халқаро молия муносабатларига доир адабиётларни ўрганиб малакаларини оширишларида қўл келади.

Амалий, семинар ва лаборатория машғулоти бўйича бажариладиган ишлар минимал миқдорига талаблар

Талабалар ишчи ўқув дастурида келтирилган амалий (семинар) машғулотлар бўйича тегишли мавзуларда конспектлар олади, реферат ва мустақил ишлар тайёрлайди ҳамда амалиёт ўқитувчиси назоратида улар юзасидан оғзаки суҳбатдан ўтади. Амалий машғулотлар мавзуларида курсив билан кўрсатилган саволларни талабалар мустақил равишда тўлиқ ўзлаштиришлари лозим.

Аудитория машғулоти турларининг соатлар ҳажми (фоизларда) бўйича тавсиялар

Олий касбий таълимнинг давлат стандартларида мазкур фанга жами 108, шу жумладан 36 - маъруза, 36 - амалий машғулотлар ва 36 мустақил таълим соатлари ажратилган. Ушбу фан бўйича дарсларни ташкил этиш VII семестрда мўлжалланган.

Талабалар билимини баҳолаш учун ўтказиладиган назорат тадбирлари миқдори

Ушбу фан бўйича талабаларнинг ўзлаштириш даражаси ўқув рейтинг тизими бўйича жорий, оралиқ ва якуний баҳолаш давомида йиққан баллар асосида белгиланади.

Фанни ўқитишнинг бир семестрида икки мартаба жорий (семинар машғулотларида), икки мартаба оралиқ (маъруза машғулотларида) ва бир мартаба якуний баҳолаш (ёзма иш усулида) амалга оширилади.

Компьютер, информацион ва бошқа замонавий ўқитиш технологияларини қўллаш

Ушбу фанни ўқитиш жараёнида янги технологиялардан фойдаланиш имкониятлари қуйидагилардан иборат:

- тегишли ўқув мақсадларини ишлаб чиқиш технологиясининг мавжудлиги;
- тўла ўзлаштириш технологияси кўзда тутилганлиги;
- ўқув мақсадларини назорат (тест) топшириқларига ўтказиш технологияси мавжудлиги;
- тест топшириқларининг инвариантлиги методологияси ва назариясидан фойдаланилиши;
- муаммоли усул ва ҳақиқатни иммитацион моделлаштириш асосларидан фойдаланилиши;
- таянч ибораларга асосланган ёзма иш орқали назорат ишларини ўтказиш тизимидан фойдаланилиши.

Бу фанни ўқитишда молия соҳасига доир қонунлар, ҳукумат қарорлари, молиявий ҳисоб-китобларнинг автоматлаштирилган тизими ("Молия" АИЖ) дастури, низомлар ва молиявий лойиҳаларни баҳолашнинг ЮНИДО ва "Projectexpert" компьютер дастурларидан, янги компьютер технологияларидан, тарқатма материаллардан, тестлар тўпламидан ҳам фойдаланиш мумкин.

Ишчи дастур тузишга оид услубий тавсиялар

Мазкур фан "Молия" бакалавр таълим йўналиши бўйича мутахассисларга тегишли тарзда 7-семестрда ўтилиши мўлжалланган.

Ушбу фан бўйича ишчи дастурлари тузишда қуйидагиларга эътибор бериш лозим:

- Ишчи дастурда фан бўйича бакалаврият босқичининг тегишли йўналишлари учун тасдиқланган ўқув режасига мувофиқ ажратилган соатлар ҳисобга олиниши зарур.

- Ишчи дастурда ҳар бир мавзуга оид ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатлар ҳамда тегишли молиявий конунчилик асосидаги янги талаб ва ўзгаришлар талабалар эътиборини жалб этадиган тарзда берилиши керак.
- Ишчи дастурда мустақил ўзлаштириладиган мавзулар ва саволлар ажратилиб кўрсатилиши лозим.
- Ишчи дастурда ўқитишнинг илғор технологиялари, дастурий таъминот имкониятлари ҳамда талабалар билими даражасини назорат қилишнинг рейтинг тизими талабларидан келиб чиқувчи вазифалар ҳам ёритилиши зарур.

2. ФАН ДАСТУРИ

"Молия менежменти" фани бўйича ўқиладиган маърузалар мавзулари:

Молиявий менежмент асослари

Бизнес ҳақида тушунча. Бизнеснинг асосий мақсади - узоқ муддатли, қисқа муддатли молиявий қарорлар қабул қилиш. *Молиявий менежер, унинг вазифалари ва функциясини аниқловчи молиявий бошқариш институтлари.* Молиявий тизимнинг бозор модели. Молия бозори янги имкониятларининг шаклланиши. Ишбилармон ташкилотчилар: корхонага шерикчилик асосида ҳамда унга ёлғиз эгаллик қилишдаги қулайлик ва камчиликлар.

Молиявий ҳисоботлар

Молиявий ҳисоботларнинг асосий турлари: баланс ҳисоботи, фойда ва зарарлар ҳисоботи, пул маблағларининг ҳаракати ҳисоботи. Баланс активи моддаларининг таркиби, баланс пассиви моддаларининг таркиби. Фойда ва зарарлар ҳисоботи ва унинг асосий элементлари. Пул маблағлари ҳаракати таҳлили. Қўшимча молиявий ҳисоботлар. Йиллик молиявий ҳисоботларнинг бошқа бўлимлари.

Молиявий ҳисоботларни таҳлил қилиш

Молиявий ҳисоботларни таҳлил қилишнинг моҳияти ва зарурияти усуллари. Молиявий коэффициентлар. Ликвидлик, активларни бошқариш кўрсаткичлари. Қарзларни бошқариш. Фойдага тавсиф. Қимматли қоғозларнинг бозор қиймати. Коэффициентларни таҳлил қилишнинг услубий асослари.

Молиявий тахминлаштириш ва бюджетнинг тузилиши

Молиявий тахминлаштиришнинг асосий босқичлари. Корхонанинг сотиш операцияларини режалаштириш учун капитал кўйилма ҳажмларини олдиндан

баҳолаш, корхонанинг молиявий таъминланганлигини ҳисоблаш. Сотишдан олинadиган фойдани ҳисоблаш усули, корхонада сотишдан олинadиган фойдани ҳисоблаш усулини режалаштиришга эҳтиёж. *Бюджет турлари: жорий, молиявий.*

Корхона фoлиятини бошқаришни такомиллаштириш ва таҳлил қилиш

Инвестициядан олинadиган фойда - корхонанинг ривожланиш кўрсаткичи. Инвестиция-лардан олинadиган фойда ва акционер сармоясидан олинadиган фойда коэффициентларини ҳисоблаш. Акционерлик даромадига ҳавф-хатарда молиянинг таъсири. Инвестициядан олинadиган фойда ва акционерлик сармоясидан олинadиган фойданинг қиёсий таҳлили. Маблағларнинг қайта молиялаштириш мақсадларида ишлатилиши имкониятлари таҳлили.

Пулнинг вақтинчалик қиймати, даромад ва рисклар

Пулнинг вақтинчалик қиймати ҳақида тушунча. Пулнинг келгуси қиймати концепцияси. Аннуитет. Пулнинг кейинги ва жорий қиймати ўзгаришидаги умумий олти тасодиф. Даромад ҳақида тушунча ва унинг ўзгариши. Арифметик ва геометрик даромад моҳияти, унинг фарқи. Рискларнинг моҳияти ва турлари. Қимматли қoғозлар портфелини тайёрлаш ва унинг ўзгариш коэффициентларини ҳисоблаш.

Қимматли қoғозлар билан молиявий операциялар

Облигациялар ҳақида тушунча ва унинг белгилари: номинал қийматли купон ставкаси, олиш вақти, облигациядан олинadиган даромадларни ҳисоблаш турлари. Жорий даромадни ҳисоблаш. Қоплаш муддати келган даромадларни ҳисоблаш хусусиятлари. Акциялар ва уларнинг турлари: оддий ва имтиёзли акция. Оддий ва имтиёзли акцияларни баҳолаш усуллари умумийлиги ва фарқи.

Сармоя қиймати

Сармоя қиймати. Сармоя қийматини унинг элементлари бўйича ҳисоблаш. Солиққа тортилгунга қадар фойда қиймати. Корхона сармоясининг халқаро ва умумий қиймати. Сармоя турларининг қиймати: бошланғич, мақсадли, маржинал. Сармоянинг қиймати ва уни молиялаштириш даражаси.

Сармоялар сарф қилинишини режалаштириш бўйича қарорларни қабул қилиш

Инвестицион лойиҳаларни молиялаштиришнинг моҳияти ва хусусиятлари. Инвестицион лойиҳаларни баҳолаш усуллари. Лойиҳавий қарорларнинг энг яхши вариантларини танлаш.

Молиявий леверидж ва сармоя таркиби

Зарарсизликни таҳлил қилиш. *Маржинал фойда. Молиявий леверидж* ҳақида тушунча. *Операцион ва молиявий леверидж*ни ҳисоблаш формуласи. *Сармоя таркибини бошқариш дастаклари*. Сармоя оқилона таркибини таъминлаш усуллари. Солиққа тортилгунга қадар ва фоизлар тўлангунга қадар бўлган фойда. Пул маблағларининг келишини таҳлил қилиш. *Қоплаш коэффициент*и. *Сармоя оқилона таркибини таъминлаш юзасидан қарорлар қабул қилиш*.

Айланма сармояни бошқариш

Айланма сармояни баҳолаш. Хавф-хатар ва даромад ўртасидаги мутаносибликни баҳолаш. Пул операцияларини тартибга солиш. *Корхона учун зарур бўлган пул маблағлари ҳажми ҳақидаги қарор қабул қилишга таъсир этувчи омиллар*. Кредит ва ҳисоб-китоб сиёсатининг муаммоли жиҳатлари. *Товар моддий заҳираларни бошқариш усуллари*. Омборхонада товарни сақлашнинг ҳисоб китоби.

Қисқа муддатли ва ўрта муддатли молиялаштириш

Қисқа муддатли молиялаштиришни татбиқ этиш. Қисқа муддатли молиялаштириш манбалари. Қисқа муддатли молиялаштириш манбаларининг афзалликлари. *Қисқа муддатли молиялаштиришнинг ютуқ ва камчиликлари*.

Узоқ муддатли молиялаштиришда қарз маблағларининг ҳисоби

Узоқ муддатли молиялаштириш. Узоқ муддатли қарз турларининг манбалари, муддати, қўлланилиш хусусиятлари. Гаровга қўйиладиган облигацияларнинг турлари, шартлари, имтиёзлари. Облигация чиқариш хусусиятлари, турлари ва шартлари. *Корхона инвестори учун заём чиқаришни ҳисоблашда қўшимча молиялаштиришнинг имтиёз ва камчиликлари*.

Акционерлар сармояларини ҳисоблашда узоқ муддатли молиялаштириш

Акционерлар қимматли қоғозларини чиқариш. Акция ва бошқа қимматли қоғозларнинг турларидаги имтиёз ва камчиликлар. Янги қимматли қоғозлар эмиссияси операциясининг раҳбарият томонидан тартибга солиниши. *Молиялаштиришни танлаш усуллари ва унга таъсир этувчи омиллар*.

Дивиденд сиёсати

Дивидендлар. Пул шаклидаги дивиденд, акция шаклидаги дивиденд. Акция учун барқарор даромад сиёсати; келишувчанлик сиёсати; қолдиқ дивиденд сиёсати; дивиденд кўринишида тўланадиган даромадларнинг доимий улуши. *Дивиденд сиёсатига таъсир этувчи омиллар: корхонанинг ўсиш суръати, чегараловчи*

шартномалар, даромадлилик даражаларининг барқарорлиги, солиқ жарималари, қарзга олинган капитал эвазига молиялаштириш даражаси ва бошқалар.

Варрантлар ва конвертацияланган қимматли қоғозлар

Варрантларнинг, баҳоланиши. Варрантларни чиқаришнинг афзалликлари ва камчиликлари. Конвертацияланувчи қимматли қоғозлар. Конвертацион баҳо, фоизли конвертацион мукофот, конвертацияланувчи қимматли қоғозларнинг эмитент ва инвесторлар учун афзалликлари ва камчиликлари. Конвертацияланувчи қимматли қоғозлар ва варрантлар ўртасидаги фарқлар. Корхона молиявий стратегиясида варрантлар ва конвертацияланувчи қимматли қоғозларнинг роли.

Банкротлилик ва қайта тузиш

Банкротлилик тушунчасининг моҳияти. Банкротлиликнинг миқдор ва сифат жиҳатидан ифодаланиши. Инқирозга учрашни олдиндан белгилаш. Альтманнинг "Z-доимийси"нинг моҳияти, уни ҳисоблашнинг молиявий ва миқдорий усуллари. Банкротлиликнинг сабаблари. Банкротликка учраган корхонани қўллаб-қувватлаш вариантлари: автоматик пролонгация (қарз муддатини узайтириш), қарздорнинг кредитор билан келишувга келиши. Банкротликка учраган корхонани қайта тузиш. Қайта тузиш ҳақида мурожаат қилиш. Қайта тузишнинг турлари: ижтимоий ва мажбурий.

3. АМАЛИЙ ВА СЕМИНАР МАШҒУЛОТЛАРИ, ЛАБОРАТОРИЯ ИШЛАРИ, ЧИЗМА-ҲИСОБ ИШЛАРИ, КУРС ИШ (ЛОЙИҲА)ЛАРИ МАВЗУЛАРИНИНГ НАМУНАВИЙ РЎЙХАТИ

Амалий (семинар) машғулотлари мавзулари рўйхати

Молиявий менежмент асослари

Бизнес ҳақида тушунча*. Тафтишчи ва хазиначининг функцияси, вазифалари. Молиявий тизимнинг бозор модели*. Молия бозори. Молиявий активлар турлари.

Молиявий ҳисоботлар

Баланс ҳисоботи, фойда ва зарарлар ҳисоботи, пул маблағларининг ҳаракати ҳисоботи. Ҳисоботлар таркибий тузилиши*. Баланс активи моддаларининг таркиби, баланс пасив моддаларининг таркиби*. Фойда ва зарарлар ҳисоботи ва унинг асосий элементлари*. Пул маблағларининг ҳаракати ҳисоботи*. Қўшимча молиявий ҳисоботлар*.

Молиявий ҳисоботларни таҳлил қилиш

Молиявий ҳисоботларни таҳлил қилиш усуллари: таққослаш, вертикал, горизонтал*. Молиявий коэффициентларни гуруҳлаш. Ликвидлилик, активларни бошқариш кўрсаткичлари. Коэффициентлар тавсифи, уларни ҳисоблаш формуласи. Коэффициентларни таҳлил қилишнинг услубий асослари.

Молиявий тахминлаштириш ва бюджетнинг тузилиши

Корхонанинг сотиш операцияларини режалаштириш учун капитал қўйилма ҳажмларини олдиндан баҳолаш, корхонанинг молиявий таъминланганлигини ҳисоблаш. Сотидан олинadиган фойдани ҳисоблаш усули, корхонада сотидан олинadиган фойдани ҳисоблаш усулини режалаштиришга эҳтиёж*. Корхона бюджети ҳақида тушунча. Бюджетни тайёрлашнинг асосий босқичлари*.

Корхона фойдани бошқаришни такомиллаштириш ва таҳлил қилиш

Инвестициядан олинadиган фойда - корхонанинг ривожланиш кўрсаткичи. Хусусий сармоядан олинadиган фойда кўрсаткичи. Акционерлик сармоясининг кайтим коэффициенти*. Инвестициялардан олинadиган фойда ва акционер сармоясидан олинadиган фойда коэффициентларини ҳисоблаш*.

Пулнинг вақтинчалик қиймати, даромад ва рисклар

Пулнинг вақтинчалик ва келгуси қиймати концепциялари. Пулнинг келгуси қийматини ҳисоблаш. Пулнинг жорий қийматини ҳисоблаш. Пулнинг кейинги ва жорий қиймати ўзгаришидаги умумий олти тасодиф. Даромад ҳақида тушунча ва унинг ўзгариши. Кутиладиган фойда нормасини ҳисоблаш*. Сотиб олувчиларнинг тўловга лаёқатлилиги. Қимматли қоғозлар портфелини тайёрлаш ва унинг ўзгариш коэффициентларини ҳисоблаш*.

Қимматли қоғозлар билан молиявий операциялар

Облигациялар ҳақида тушунча ва унинг белгилари: номинал қийматли купон ставкаси, олиш вақти, облигациядан олинadиган даромадларни ҳисоблаш турлари*. Қоплаш муддати келган даромадларни ҳисоблаш хусусиятлари*. Акциялар ва уларнинг турлари: оддий ва имтиёзли акция*. Оддий акциялардан кутиладиган даромадларни ҳисоблаш.

Сармоя қиймати

Сармоя қийматини унинг элементлари бўйича ҳисоблаш*. Солиққа тортилгунга қадар фойда қиймати. Тақсимланмаган фойда. Корхона сармоясининг

халқаро ва умумий қиймати. Сармоянинг қиймати ва уни молиялаштириш даражаси*.

Сармоялар сарф қилинишини режалаштириш бўйича қарорларни қабул қилиш

Инвестицион лойиҳаларни молиялаштиришнинг моҳияти ва хусусиятлари*. Инвестицион лойиҳаларни баҳолаш усуллари: қоплаш муддати, фойда нормасини ҳисоблаш, соф жорий қиймати, рентабеллик коэффициенти*.

Молиявий леверидж ва сармоя таркиби

Зарарсизликни таҳлил қилиш. Маржинал фойда. Маржинал фойда берадиганмувозанат нуқтаси ва уни ҳисоблаш. Молиявий леверидж. Операцион ва молиявийлеввериджни ҳисоблаш формуласи*. Солиққа тортилгунга қадар ва фоизлар тўлангунга қадар бўлган фойда. Акциядан олинган фойда. Пул маблағларининг келишини таҳлил қилиш. Сармоя оқилона таркибини таъминлаш юзасидан қарорлар қабул қилиш*.

Айланма сармояни бошқариш

Айланма сармояни баҳолаш* ва Пул операцияларини тартибга солиш. Корхона учун зарур бўлган пул маблағлари ҳажми ҳақидаги қарор қабул қилиш. Дебиторлик қарз-ларини бошқариш усуллари. Кредит ва ҳисоб-китоб сиёсатининг муаммоли жиҳатлари. Товар моддий захираларини бошқариш усуллари.

Қисқа муддатли ва ўрта муддатли молиялаштириш

Қисқа муддатли молиялаштириш манбалари: корхона ўз маблағлари, тижорат кредити, банк кредити, қимматли қоғозларни сотишдан тушум, кредиторлик қарзлари*. Қисқа муддатли молиялаштириш манбаларининг афзалликлари.

Узоқ муддатли молиялаштиришда қарз маблағларининг ҳисоби

Узоқ муддатли қарз турларининг манбалари, муддати, қўлланилиш хусусиятлари*. Облигация чиқаришнинг хусусиятлари, турлари ва шартлари. Корхона инвестори учун заём чиқаришни ҳисоблашда қўшимча молиялаштиришнинг имтиёз ва камчиликлари*.

Акционерлар сармояларини ҳисоблашда узоқ муддатли молиялаштириш

Акция ва бошқа қимматли қоғозларнинг турларидаги имтиёз ва камчиликлар. Молиялаштиришни танлаш усуллари ва унга таъсир этувчи омиллар*. Банкларнинг корхона инвестицион фаолиятини ташкил этишдаги роли.

Дивиденд сиёсати

Дивиденд сиёсати ва унинг турлари*. Акция учун барқарор даромад сиёсати; келишувчанлик сиёсати; қолдиқ дивиденд сиёсати; дивиденд кўринишида тўланадиган даромадларнинг доимий улуши. Дивиденд сиёсатига таъсир этувчи омиллар.

Варрантлар ва конвертацияланган қимматли қоғозлар

Варрантларнинг баҳоланиши*. Конвертацияланувчи қимматли қоғозлар*. Конвертацияланувчи қимматли қоғозлар ва варрантлар ўртасидаги фарқлар*. Корхона молиявий стратегиясида варрантлар ва конвертацияланувчи қимматли қоғозларнинг роли.

Банкротлилик ва қайта тузиш

Банкротлиликнинг миқдор ва сифат жиҳатдан ифодаланиши*. Инқирозга учрашни олдиндан белгилаш. Банкротлиликнинг сабаблари. Банкротликка учраган корхонани қўллаб-қувватлаш вариантлари: автоматик пролонгация (қарз муддатини узайтириш), қарздорнинг кредитор билан келишувга келиши*. Банкротликка учраган корхонани қайта тузиш. Қайта тузишнинг турлари: ижтимоий ва мажбурий. Корхонанинг тугатилиши*.

4. ТАВСИЯ ЭТИЛАЁТГАН МАВЗУЛАР БЎЙИЧА КЎРГАЗМА-НАМОЙИШ МАТЕРИАЛЛАРИ РЎЙХАТИ

"Молия менежменти" фанидан дарсларни ташкил этишда кўргазмали воситалар, слайдлар, диафильмлардан фойдаланиш кўзда тутилган. Айрим мавзуларни ўрганиш компьютер техникасидан ҳам фойдаланишни талаб этади.

Таҳлиллар, прогнозли кўрсаткичлар, диаграммалар, персонал компьютерда, электрон жадвалларда Excel 7,0 пакети билан ишлаш орқали ёрқин намоён этилиши мумкин.

Шу билан бирга талабалар "Право" тизими орқали молиявий қонунчилик янгиликларидан хабардор бўлишлари ва ўқиш жараёнида улардан фойдаланишлари мумкин.

Case Studies: Ўзбекистон Республикасида молиявий менежмент тизимига доир ўқув мисоллари (рус тилида). Молия Вазирлиги хомийлигида "Бюджет-солиқ сиёсати" Маркази томонидан тузилган.

Масофавий ўқитиш соатлари: www.google.ru (Россия Федерацияси менежмент ва бозор академияси "Молия менежменти илмий тадқиқот институти")

дастурлари (муаллифлар раҳбари акад. Е.Стоянова)); www.yandex.ru; www.rambler.ru; www.worldbank.org.ru; www.imf.org.

Компакт диск: Sales information. International Monetary Fund – Publication Services; Exchange Rate Analysis with a Case Study on Poland.

Статистик тўпламлар:

1. Социально-экономическое положение Республики Узбекистан за 2000, 2001, 2002 г.г.
2. Промышленность Республики Узбекистан за 2000, 2001, 2002 г.г.

5. ЎЗЛАШТИРИШ НАЗОРАТИ

Талабаларни фан бўйича ўзлаштиришларини баҳолаш семестр давомида мунтазам равишда олиб борилади ва орқали амалга оширилади; жорий баҳолаш, оралик баҳолаш ва якуний баҳолаш. Жорий ва оралик баҳолаш турига ажратилган баллар миқдори ўқув режасида фанга ажратилган соатнинг 70%, якуний баҳолашга эса 30% миқдорда белгиланади. Жорий ва оралик баҳолаш турларига белгиланган баллар қуйидаги ҳолатларда қўйилади:

- талабанинг ўқув жараёнидаги давомати ва фаоллиги;
- амалий (семинар) машғулотларга тайёргарлик даражаси;
- фан бўйича асосий манбаларни конспектлаштириш;
- долзарб мавзулар бўйича рефератлар ёзиш;
- илмий тезислар тайёрлаш;
- мустақил таълим учун берилган назорат ишларини бажариш;
- фан бўйича кўргазмали қуроолларни тайёрлаш.

Таянч тушунчаларига асосланган ёзма ишни ўтказиш тартиби "Рейтинг тизимини якуний баҳолаш босқичида "Ёзма иш" усулини татбиқ этиш бўйича Намунавий Низом" билан белгиланади. Семестр давомида фанлар бўйича тўплаган баллар қуйидаги ўзлаштириш кўрсаткичлари билан баҳоланади:

- 86 - 100 фоиз "аъло";
- 71 - 85 фоиз "яхши";
- 55 - 70 фоиз "қониқарли";
- 55 фоиздан кам "қониқарсиз".

6. АДАБИЁТ

Асосий адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. XII чакирик Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг XI сессиясида қабул қилинган. - Т.: Ўзбекистон, 1992.
2. Каримов И.А. Ўзбекистон: Миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура. -Т.: Ўзбекистон, 1996.
3. Каримов И.А. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари -Т.: Ўзбекистон, 1997.
4. Каримов И.А. Ўзбекистон Буюк келажак сари. -Т.: Ўзбекистон, 1998.
5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 30 декабрдаги "Ўзбекистон Республикасининг 2003 йилда ижтимоий-иқтисодий тараққиётининг асосий макроиқтисодий кўрсаткичлари ва давлат бюджетининг параметрлари тўғриси"даги 455-сонли Қарори.
6. Ўзбекистон Республикаси молиявий қонунчилиги. – Т.: Ўзбекистон, 2001.
7. Ўзбекистон Республикаси молиявий қонунчилиги. - Т.: Ўзбекистон, 2002.
8. Акрамов Э.А., Таиров А.Э. Экономические реформы Республики Узбекистан. - М.: ТОО "Люкс-арт", 1998.
9. Анализ финансовых данных с помощью самоорганизующихся карт. Гвидо Дебок, Тейво Кохонен и др. Пер. с англ. -М.: Изд. дом Альпине, 2000.
10. Хруцкий В.Е., Сизова Т.В., Гамаюнов В.В. Внутрифирменное бюджетирование. -М.: Финансы и статистика, 2002.
11. Юрцева Т.В. Экономика некоммерческих организаций. -М.: Юрист, 2002.
12. Бочаров В.В. Управление денежным оборотом предприятий и корпораций. -М.: Финансы и статистика, 2001.
13. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. 2-изд. – Киев.: Ника-центр, 2001.
14. Бригхэм Ю. Энциклопедия финансового менеджмента. Пер. с англ. - М.: Экономика, 1998.
15. Соловьева А.К. Финансовая система государственного стратегия в России. -М.: Финансы и статистика, 2001.
16. Статистика финансов. Под ред. В.Н.Салика 2-е изд. -М.: Финансы и статистика, 2002.
17. Бурков В.Н. и др. Модели и механизмы распределения затрат и доходов в рыночной экономике. 2-изд. -М.: Изд. Инст-та проб. Управ., 2001.
18. Дробозина Л.А. Финансы. Уч. для ВУЗов -М.: Банки и биржи, 2000.

19. Родионова В.М. Финансы. 3-изд. -М.: Финансы и статистика, 2001.
20. Сабанти Б.М. Теория финансов. Уч. пос. 2-изд. – М.: Менеджер, 2001.
21. Финансы. Уч.под ред. д.э.н. Ковалевой А.М. 3-изд. -М.: Финансы и статистика, 2001.
22. Хеддервик К. Финансово-экономический анализ деятельности предприятий. Уч. под. ред. Воронова Ю.Н. 3-изд. -М.: Финансы и статистика, 2001.
23. Эрик Хелферт Техника финансового анализа: Пер. с англ. Под ред. Белых Л.П. - М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996.

Қўшимча адабиётлар

1. Герасименко Г.П., Маркарьян Э.А. Финансовый анализ. Уч. пос. -М.: ПРИОР, 1996.
2. Иброҳимов А.Т. Молиявий таҳлил. -Т.: Меҳнат, 1995.
3. Ларионов И. К. О некоторых вопросах социально-экономической стратегии и финансовой политики// Финансы, 1997.
4. Русак Н.А., Русак В.А. Основы финансового анализа. 2-изд. Минск, ООО Миркаванне, 2001.
5. Крейнина Н. Финансовый менеджмент. Уч. для вузов. 3-изд. –М.: Инфра-М, 2001.
6. Балабанов И.Т. Практикум по финансовому менеджменту. 2-изд. –М.: Финансы и статистика, 2000.
7. Финансовый менеджмент. Уч.под.ред. Е.Стойановой. 2-изд. –М.: Инфра-М, 2001.
8. Сумароков В.Н. Государственные финансы в системе макроэкономического регулирования, 2-изд., -М.: Финансы и статистика, 2001.
9. Boyd J. Inflation. "Growth and Control Banks Theory and Evidence", 1996. Policy Research working Paper. 1575. The World Bank. Washington. D. C.
10. EBKD transition Report 1998. Financial sector in transition. European Bank for Reconstruction and Development. London 1998.
11. Hermes N. Lesnik R. Financial System Development in Transition Economies. Journal of Banking and Finance. Vol. 24. pp. 507-524.
12. Moyer C. Financial System. Corporate Finance and Economic Development, in RA Hubbard (ed) Asymmetric information. Corporate Finance and investment. A Notional Bureau of Economic Research Project Report, University of Chicago Press. Chicago. PP. 307-322.
13. Steinherr A. An innovative Package for Financial Sector Reforms in Eastern European Countries. Journal of Banking and Finance 17 PP. 1033-1057.

14. Mingaleva Zh. About the experience of enterprise's strategies in crises situation. All Russian scientific conference "Economics" theory methodology, trends of development: S-Petersburg 1998.
15. Tkacheva S. Innovation Activities Infrastructure as Multi Agent System The 11th Annual Meeting of the Japan Association for Evolutionary Economics. JAFEE 2000 Tokyo Japan 2000. 136-141.